

MUHASEBE KALİTESİ
VE
FİNANSAL RAPORLAMA

Dr. Mehmet Emin KARABAYIR

Ankara, 2019

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

MUHASEBE KALİTESİ VE FİNANSAL RAPORLAMA

Dr. Mehmet Emin KARABAYIR

Kapak ve Sayfa Düzeni: Gamze Uçak

© Siyasal Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.

Şubat 2019, Ankara

ISBN: 978-605-7877-03-1

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

Baskı:

Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd.Şti.

Sertifika No: 25931

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48

Tel: 0(312) 341 36 67

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Anneme ve Babama...

ÖNSÖZ

Muhasebe bilgi sisteminin işletmeler açısından taşıdığı en önemli fonksiyonlarından biri, işletme faaliyetlerine ilişkin kaydedilen muhasebe bilgilerinin belirli formatlar haline getirilerek ilgili taraflara raporlanmasıdır. Sermayenin uluslararası dolaşımı ve bunun sonucunda meydana gelen sermaye hareketleri, uluslararası işletme birleşmeleri, çeşitli ülkelerde yaşanan finansal ve ekonomik krizlerin küresel etkileri, muhasebe bilgi sisteminin çıktıkları olan finansal raporlarda yer alan muhasebe bilgilerinin ve kalitesinin sorgulanır hale geldiği güvensiz ortamları oluşturmuştur.

21. Yüzyıl'da finansal piyasalarda yaşanan bütünleşme, bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ile hızlanmıştır. Artık daha şeffaf ve işletmeler arasında karşılaştırılabilirliği sağlamak amacıyla ortak bir dilde hazırlanmış ve uluslararası standartlardan oluşan finansal raporlara ihtiyaç büyük ivme kazanmıştır. Türkiye'de de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Avrupa Birliği ile uyum çerçevesinde 2005 yılından sonra zorunlu olarak uygulamaya konulmuştur. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, şüphesiz muhasebe ve finans dünyasında gerek akademisyenler gerek de uygulayıcılar açısından tartışılan en önemli konulardan biri olmaktadır. Bununla birlikte işletmelerin raporlanmış olduğu kazançların temel ekonomik durumu ve muhasebe ilkelerine uygunluğunu yansıtan muhasebe bilgi kalitesi kavramı da özellikle son yıllarda gelişen başka bir uygulama alanı olmuştur. Muhasebe kalitesini etkileyen unsurların en önemlilerinden biri de muhasebe standartları ve ülkelerin finansal piyasalarının şeffaflık dereceleri ve gelişmişlik düzeyleridir.

Dr. Mehmet Emin Karabayır'ın bu değerli çalışması özellikle ülkemiz açısından önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Çalışmanın akademimize ve uygulamacılara yararlı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Orhan ÇELİK
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
TABLolar	xi
ŞEKİLLER	xii
KISALTMALAR	xiii
EKLER	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM: ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI VE GELİŞİM SÜRECİ..... 3

1. MUHASEBE TEORİSİ VE FİNANSAL RAPORLAMA	4
1.1. Muhasebenin Tarihi ve Temelleri.....	4
1.2. Muhasebenin Tanımı ve Fonksiyonları.....	5
1.3. Muhasebe Teorisi ve Bir Bilgi Sistemi Olarak Muhasebe	7
1.3.1. Muhasebe Teorileri ve Sistemler Yaklaşımı	7
1.3.2. Muhasebe Bilgi Sistemi.....	9
1.4. Muhasebe Teorisi ve Muhasebe Uygulamaları İlişkisi.....	10
1.4.1. Muhasebenin Temel Kavramları.....	11
1.4.2. Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri	13
1.4.3. Muhasebe Standartları	14
1.5. Muhasebe Bilgisi ve Finansal Raporlama İlişkisi.....	15
1.5.1. Finansal Raporlamanın Amacı	17
1.5.2. Muhasebe Bilgisinin Raporlar Haline Dönüştürülmesi ve Finansal Tablolar	18
1.5.2.1. Genel Amaçlı Finansal Raporlama	19
1.5.2.1.1. Finansal Durum Tablosu.....	20
1.5.2.1.2. Gelir Tablosu	22
1.5.2.1.3. Nakit Akış Tablosu	23
1.5.2.1.4. Özkaynak Değişim Tablosu.....	24
1.5.2.2. Özel Amaçlı Finansal Raporlama	25
2. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI VE GELİŞİMİ	25
2.1. Kural Bazlı Finansal Raporlamadan İlke Bazlı Finansal Raporlamaya	26
2.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları	28
2.2.1. Uluslararası Finansal Raporlamanın Dünya’da Gelişimi ve Mevcut Durum	29
2.2.1.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’na Olan İhtiyaç....	29
2.2.1.2. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu	31
2.2.1.3. Dünyada Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Geçiş	32

2.2.1.3.1. Avrupa Birliği'nde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları	33
2.2.1.3.2. Almanya'da Muhasebe Sistemi ve Uluslararası Standartların Gelişimi	35
2.2.1.3.3. İngiltere'de Muhasebe Sistemi ve Uluslararası Standartların Gelişimi	36
2.2.1.3.4. ABD'de Muhasebe Sistemi ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları.....	38
2.2.2. Türkiye'de Muhasebe Sisteminin Gelişimi ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına Geçiş	39
2.2.2.1. Türkiye'de Muhasebe Sisteminin Gelişimi.....	40
2.2.2.2. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına Geçiş Dönemi.....	42
2.2.2.2.1. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu Dönemi ...	42
2.2.2.2.2. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu ve Çalışmaları.....	43
2.2.2.2.3. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu.	44
2.2.2.3. Türkiye Muhasebe Uygulamalarında Mevcut Durum.....	46
2.3. KOBİLER İÇİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARDI	47

İKİNCİ BÖLÜM: MUHASEBE BİLGİLERİNİN KALİTESİ VE UFRS..... 49

1. KALİTELİ FİNANSAL RAPORLAMA VE ÇIKTILARI	50
1.1. Muhasebe Kalitesi ve Etkileyen Faktörler	50
1.1.1. Hukuk Sistemleri ve Siyasal Sistemler.....	52
1.1.2. Finansal Raporlama Güdöleyicileri	55
1.1.3. Muhasebe Standartları	59
1.2. Kaliteli Finansal Raporlamanın Çıktıları	61
1.2.1. Sermaye Maliyetinin Azalması ve Likiditenin Artması	61
1.2.2. Kâr Yönetiminin Azalması	64
1.2.3. Muhasebe Bilgilerinin Hisse Senetlerine Yansıma Derecesinin Artması	71
2. MUHASEBE KALİTESİ VE UFRS.....	73
2.1. Sermaye Piyasası Etkilerini İnceleyen Çalışmalar	73
2.1.1. Sermaye Maliyeti ve Likiditeyi Esas Alan Çalışmalar	74
2.1.2. Şeffaflık ve Bilgi Asimetrisini Esas Alan Çalışmalar	78
2.2. Kâr Yönetimini Esas Alan Çalışmalar	80
2.2.1. Kâr Yönetiminin Ölçülmesi	80
2.2.1.1. Toplam Tahakkukları Esas Alan Çalışmalar	80
2.2.1.1.1. Healy Modeli	82
2.2.1.1.2. DeAngelo Modeli	84
2.2.1.1.3. Jones Modeli	85
2.2.1.1.4. Modifiye Edilmiş Jones Modeli	87
2.2.1.1.5. Sektör Modeli.....	87
2.2.1.1.6. Performansa Dayalı Modifiye Edilmiş Jones Modeli	88
2.2.1.2. Özel (Spesifik) Tahakkukları Esas Alan Çalışmalar.....	89
2.2.1.3. Sıklık Dağılımlarını Esas Alan Çalışmalar	91

2.2.1.4. Kâr Yönetimi ile İlgili Literatür	92
2.2.2. Kâr Yönetimi ve UFRS İlişkisini İnceleyen Çalışmalar	105
2.2.2.1. Kâr Düzleştirmesi	109
2.2.2.1.1. Kâr Düzleştirmesi ve Muhasebe Kalitesi	110
2.2.2.1.2. Kâr Düzleştirmesi ile İlgili Çalışmalar	112
2.2.2.1.3. Kâr Düzleştirmesi ve UFRS İlişkisini İnceleyen Çalışmalar ...	117
2.3. Muhasebe Bilgilerinin Hisse Senetlerine Yansımaları Esas Alan Çalışmalar	119
2.3.1. Hisse Senetlerine Yansımaları Derecesinin Ölçülmesi ve İlgili Literatür	119
2.3.2. Hisse Senetlerine Yansımaları Derecesi ile UFRS İlişkisini Esas Alan Çalışmalar	122

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ MUHASEBE KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: İMKB ÖRNEĞİ	125
1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	125
1.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Türü	125
1.2. Araştırmanın Önemi	126
1.3. Araştırmanın Kısıtları	126
1.4. Örneklem Seçimi ve Veri Toplama Yöntemi	127
2. VERİLERİN ANALİZİ VE BULGULAR	128
2.1. Hipotezler	128
2.1.1. Kar Yönetimi Hipotezi	129
2.1.2. Kar Düzleştirmesi Hipotezi	135
2.1.3. Muhasebe Rakamlarının Hisse Senedi Fiyatına Yansımaları Derecesi Hipotezi	138
2.2. Bulgular	140
2.2.1. Tanımlayıcı İstatistikler	140
2.2.2. Ampirik Analiz Sonuçları	146
SONUÇ VE ÖNERİLER	153
KAYNAKÇA	157